

Ewelina Tobolska

Streszczenie pracy: ***Między biografią a twórczością. Działalność społeczna Profesora Zbigniewa Tadeusza Wierzbickiego w perspektywie badań biograficznych***

1. SŁOWA KLUCZOWE:

Profesor Zbigniew Tadeusz Wierzbicki, biografia społeczno-naukowa, działalność społeczna, działalność antyalkoholowa, Ruch Anonimowych Alkoholików, sozekologia, Bunt Młodych Duchem.

2. STRESZCZENIE:

Praca *Między biografią a twórczością. Działalność społeczna Profesora Zbigniewa Tadeusza Wierzbickiego w perspektywie badań biograficznych* ma na celu zbadanie powiązań między historią życia Uczzonego, a jego działalnością naukowo-społeczną oraz ukazać, jak kształtowały się związki między konkretnymi elementami oraz wydarzeniami życiowym i wypadkami historycznymi je kształtującymi, a podejmowaną aktywnością naukową i społeczną.

Wybrany model biografii, ujęty w ramy psychobiografii naukowej służy jako narzędzie do przedstawienia wybranych zagadnień sfery biograficznej, jak i działalności prospołecznej. Praca łączy analizę okoliczności, które doprowadziły Profesora Z.T. Wierzbickiego do poszczególnych wyborów naukowych, z rozważaniami nad strukturą osobowości, skupiając się na trzech wybranych polach zainteresowania Wierzbickiego, gdzie nauka spotykała się z działalnością społeczną: pracą na rzecz propagowania trzeźwości, aktywnością ekologiczną i wydawniczą. Prezentowana biografia naukowa zatem łączy opis sfery zawodowej i działalności społecznej z psychologicznym wyjaśnianiem motywacji, okoliczności, doświadczenia postaci.

Trzy wymienione sfery uwagi Profesora analizowano po pierwsze jako aktywność prospołeczną, wolontariacką, (ale i hobbystyczną poniekąd), zatem taką, której celem było bezinteresowne oddziaływanie dla dobra wspólnego. Po drugie sprawdzono, jak przebiegał proces przemiany tychże zainteresowań w pracę naukową, na ile Profesor zagłębiał się w wymienione tematy merytorycznie, jakie ostatecznie efekty naukowe to przyniosło.

Rozdział I omawia zakres metodyczny pracy, przedstawia przyjętą metodologię oraz proces budowania własnego modelu badawczego. Założeniem było oparcie się na metodzie dokumentów osobistych, które mogły być interpretowane zgodnie z

koncepcją egodokumentalną. Wykorzystanie tej metody badawczej jest moją propozycją rozszerzenia zakresu badań socjologicznych. Czerpiąc bazowo z paradygmatu psychobiografii naukowej, konstruowałam własny wzór zgodnie z opisywanym fragmentem pracy zawodowej i aktywności społecznej Wierzbickiego. Efektem budowania modelu jest zaprezentowanie nowego rozwiązania w postaci biografii naukowo-społecznej wspartej analizą osobowości w perspektywie teorii społeczno-poznawczej.

Kolejny rozdział prezentuje pierwszy z wybranych zakresów aktywności społecznej Profesora – działalność na rzecz trzeźwości w kraju. Wieloletnia praca na niwie walki z alkoholizmem została przedstawiona w diachronicznym ujęciu biograficznym, uwzględniającym poszczególne ważne dla tej inicjatywy wydarzenia zarówno prospołeczne, jak i naukowe, przede wszystkim sprowadzenie do Polski Ruchu Anonimowych Alkoholików i założenie czasopisma „Zdrowie i Trzeźwość” w 1956 roku.

Rozdział III dotyczy działalności naukowo-społecznej Zbigniewa Wierzbickiego na niwie ochrony środowiska, szeroko pojętej ekologii. W rozdziale przybliżono pierwsze wystąpienia Profesora na ten temat i po raz kolejny przeanalizowano podjęte aktywności pod kątem teorii uczenia się społecznego, gdzie wskazywano na wpływ autorytetów (Tadeusz Łopuszański, Florian Znaniecki) i budowany model własnej skuteczności. W dalszej części pracy przedstawiono rozwój naukowy Profesora w kierunku ekologii społecznej, zainteresowanie szkołą chicagowską i współpracę z profesorem Alvinem Bertrandem nad pracą *Socjologia wsi w Stanach Zjednoczonych*. Jak wykazano właśnie ta praca była momentem przełomowym, ponieważ dała początek tworzeniu przez Wierzbickiego nowej dyscypliny naukowej: sozoekologii i sozoekopedagogiki.

Osobną część pracy poświęcono działalności wydawniczej Profesora, powołaniu gazety „Bunt Młodych Duchem”. Rozdział przedstawia analizę merytoryczną treści publikowanych w gazecie, jednocześnie podejmuje próbę zrozumienia linii ideowej pisma jako kompendium przekonań społecznych i politycznych Wierzbickiego.

Zgodnie z założeniami metodologicznymi psychobiografii naukowej, łączono biografię problemową z wyjaśnieniami psychologicznymi w wybranych aspektach osobowości, posługując się społeczno-poznawczą teorią osobowości.

Podjęte w pracy badania biograficzne pozwoliły na zrozumienie źródeł zainteresowań naukowych i społecznych Profesora Wierzbickiego, wykazały jak wyglądały wpływy

indywidualnej sytuacji biograficznej oraz szerzej – historycznej – na podejmowaną działalność w obu sferach: zawodowej i aktywności prospołecznej.

Prezentowana psychobiografia naukowo-społeczna Zbigniewa Wierzbickiego, upamiętnia znaczącą postać polskiej nauki i ocala od zapomnienia wielkiego człowieka. Dysertacja wpisuje się także w tradycję badań biograficznych toruńskiej socjologii, która w latach 90. upamiętniła postać i dokonania Józefa Chałasińskiego, dziś upamiętnia jego znakomitego ucznia – Profesora Zbigniewa Tadeusza Wierzbickiego.